

Kritik mot en tjänsteman vid Kriminalvården, anstalten Skenäs, för agerandet i samband med att en intagen deltog vid en huvudförhandling

Beslutet i korthet: En intagen medverkade i en rättegång genom videolänk från anstalten. I rummet närvarade även en kriminalvårdare som under förhandlingen instruerade den intagne om vad han skulle säga.

JO konstaterar att ett sådant förfarande uppenbart ligger utanför Kriminalvårdens uppdrag. Hon framhåller att det var särskilt bekymrande att förhandlingen skedde via videolänk, eftersom det då kan vara svårt för rättens ordförande att utöva sitt ansvar för ordningen beträffande det som pågår i ett sådant utrymme.

Kriminalvårdaren får kritik för sitt agerande.

Anmälan

I en anmälan som kom in till JO den 1 december 2022 klagade AA på Kriminalvården, anstalten Skenäs, och en tjänsteman där. AA anförde i huvudsak följande.

Den 14 oktober närvarade han, genom videolänk från anstaltens besöksrum, vid en huvudförhandling som tilltalad. Kriminalvårdaren BB var med i besöksrummet och gav honom flera gånger instruktioner om hur han skulle besvara frågor. BB:s agerande uppmärksammades av rätten och han blev tillsagd att upphöra med detta. Under ett besök dagen därpå hittade AA handlingar från rättegången med sina personuppgifter i besöksrummet.

Utredning

En rättssakkunnig hos JO begärde inledningsvis in anteckningarna från en huvudförhandling i Hässleholms tingsrätt den 14 oktober 2022. Kriminalvården uppmanades därefter att yttra sig över anmälan. I sitt remissvar anförde myndigheten, genom regionchefen vid Region Öst, i huvudsak följande:

Uppgifter om sakförhållandena har hämtats in från VO Norrköping genom kriminalvårdschef CC.

Omständigheter i ärendet

Av uppgifter från anstalten Skenäs framkommer att domstolen efter den aktuella förhandlingen kontaktade anstalten och framförde att den närvarande kriminalvårdaren hade på ett olämpligt vis lagt sig i AA:s redogörelse under rättegången. Den aktuella kriminalvårdaren, vilken nyligen hade anställts inom Kriminalvården, har vid samtal med kriminalvårdsinspektör vidhållit lämnade uppgifter och uppgivit att hans avsikt var att lugna den intagna och hjälpa honom lämna en korrekt redogörelse. Kriminalvårdaren har informerats om det olämpligt i sitt agerande samt vilken roll han ska inneha vid en rättegångsförhandling. Anstalten har efter händelsen infört en ny rutin där vakthavande befäl har som uppgift att informera om personalens uppgift inför utsättning till rättegångsförhandlingar.

Vad gäller AA:s uppgifter om att han hittat rättegångspapper i besöksrum har anstalten uppgivit att de inte haft kännedom om detta och att det aktuella besöksrummet inte har använts som lokal för rättegångsförhandling.

Kriminalvårdens bedömning

Av utredningen i ärendet framkommer att kriminalvårdaren under rättegången har agerat på ett olämpligt vis då han instruerat vad den intagna ska svara på rättens frågor. Agerandet har inte varit i linje med Kriminalvårdens roll under en rättegång, då närvarande personal enbart har ett bevakningsuppdrag. Kriminalvården anser att anstaltens nya rutin inför utsättning av personal till rättegångsförhandlingar kommer att förhindra att liknande händelser sker i framtiden.

Vad gäller AA:s uppgifter om att han hittat handlingar som innehåller personuppgifter om honom i ett besöksrum kan Kriminalvården konstatera att handlingar som omfattas av kriminalvårdssekretess ska förvaras på ett säkert sätt så att inte obehöriga får tillträde till dessa. Av uppgifterna i ärendet, förutom AA:s egna uppgifter, finns dock inget som tyder på att några handlingar har förvarats eller kvarlämnats i de lokaler där AA uppger att han hittat handlingarna. Det aktuella besöksrummet har inte använts som lokal för rättegången och besöksrum visiteras kontinuerligt för att säkerställa att inga otillåtna föremål finns i lokalerna.

AA fick tillfälle att kommentera remissvaret.

Bedömning

De skilda rättssäkerhetsgarantier som traditionellt anses knutna till ett rättvist domstolsförfarande kan sammanfattas med uttrycket *en rättvis rättegång*. Principerna för en sådan innefattar bl.a. en rätt för en part att bli hörd inför domstolen och därmed få möjlighet att under ordnade former lägga fram sin sak.

Utredningen visar att kriminalvårdaren BB under en huvudförhandling i tingsrätten instruerade den intagne AA om hur han skulle svara på frågor som tilltalad. Ett sådant agerande ligger uppenbart utanför Kriminalvårdens uppdrag. Jag har stor förståelse för att AA upplevde det som obehagligt när han fick sådana instruktioner av en kriminalvårdsanställd, vars anvisningar han normalt är skyldig att följa (se 4 § första stycket 3 fängelseförordningen [2010:2010]). Vidare är det särskilt bekymrande att detta skedde vid en domstolsinställelse genom videolänk. Det kan nämligen vara praktiskt svårt för rättens ordförande

att utöva sitt ansvar för ordningen och säkerheten beträffande det som pågår i ett utrymme som används för videokonferens (se mitt beslut den 9 maj 2023, dnr 3043-2021 m.fl.). Jag noterar dock att rätten uppmärksammade BB:s agerande under huvudförhandlingen och att domstolen senare kontaktade anstalten om saken.

BB var vid händelsen nyanställd inom Kriminalvården, och jag ifrågasätter inte vad han har uppgett om syftet med sitt handlande. Likväl måste han ha förstått att det var mycket olämpligt att på det sättet frångå sitt uppdrag och instruera AA om vad han skulle säga under huvudförhandlingen. BB förtjänar alltså kritik.

Jag ser positivt på att Kriminalvården har hållit samtal med BB om det inträffade, liksom att en ny rutin har införts med innebörden att vakthavande befäl informerar personalen om vad deras tjänstgöring vid huvudförhandlingar rätteligen omfattar.

Kriminalvården har tillbakavisat det som AA har fört fram om att handlingar med hans personuppgifter glömdes kvar i besöksrummet. Därmed står uppgift mot uppgift och jag bedömer att ytterligare utredning inte skulle leda till något annat resultat. Det som har kommit fram i den här delen ger därför inte anledning till någon kritik från min sida. Jag finner emellertid skäl att påminna om att det är angeläget att kriminalvårdspersonal som hanterar handlingar med sekretesskyddade eller annars känsliga uppgifter sköter sitt uppdrag med stor omsorg och noggrannhet (se t.ex. mitt beslut den 30 juni 2023, dnr 9505-2022).

Ärendet avslutas.

Katarina Pålsson

Ärendet har föredragits av rättssakkunnige Marcus Winerdal-Arnö. Byråchefen Catrine Björkman har deltagit i beredningen.